

ЖАС ЗЕРТТЕУШІЛЕРДІҢ ҒЫЛЫМИ ЕҢБЕКТЕРІ НАУЧНЫЕ РАБОТЫ МОЛОДЫХ ИССЛЕДОВАТЕЛЕЙ

ӘОЖ 378.147

Аканбаев, Б.Н.

*педагогикалық ғылымдар магистрі, әдіскер
«Қостанай дарыны» өңірлік ғылыми-
практикалық орталығы» КММ,
Қостанай, Қазақстан*

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДА АРАЛАС ТЕХНОЛОГИЯЛАР МОДЕЛІН ҚОЛДАНУ

Түйін

Бұл мақалада қашықтықтан оқытуда туындайтын мәселелер мен аралас технологиялар моделін қолдану мүмкіндіктері қарастырылған. Зерттелуші студенттік топтардың талдау, жинақтау және бағалау дағдыларын дамытуда осы оқыту моделінің тиімділігін тексеру үшін қажетті ақпараттар жиналып, талданды. Веб-автономды оқыту баллдарының корреляция коэффициенті және тапсырмалардың объективті баллдарын есептеу тәсілдері қорытындыланды.

***Кілт сөздер:** веб-автономды оқыту, аударылған сынып, аралас оқыту.*

1 Кіріспе

Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінде педагогика, білім беру менеджменті және тәрбие теориясы мен әдістемесі бойынша бейне-ауысша-есту құралдары арқылы дистанционды оқыту 2011 жылы басталды. Ал 2020 жылдың 16 наурызынан бастап елде жарияланған төтенше жағдайға байланысты барлық білім алушы студенттермен жұмыс қашықтықтан оқыту моделіне ауыстырылды. Алдын ала университет ұжымымен дайындалған lms.kspri.kz сайтында MOODLE бағдарламасы арқылы бейне-есту-ауызша оқыту құралы күндізгі оқу курстарына да қолданылды. Ұялы телефонмен оқыту сияқты, ғаламтор мүмкіндіктерін қолдана отырып, веб-автономды оқыту оқушылардың тыңдалымға қосқан үлесін арттыру және олардың саралау қабілетін жақсарту үшін қысқартылған сағаттардың орнын толтыру құралы болды. Алайда қашықтықтан веб-ресурстар көмегімен оқыту моделінде артықшылықтарымен қоса кейбір кемшіліктері де бар екендігін студенттер атап өтті.

Ұялы терминалды оқыту мен веб-ресурстар арқылы оқыту жаппай тәжірибеге еңгізілуінің бірінші жағдайы болғандықтан, оқу үрдісіне әсерін мейлінше ықпалдастық арқылы қамтамасыз ету мұғалімдер міндеті болып есептеледі. Бейне-есту-ауызша курстың негізі ретінде New Standard real Communication Listening and Speaking (New Standard College) оқу курстары қолданылды. 2020 жылы 120 студентке жүргізілген сауалнамадан, олардың үштен бірінен астамы университетке түсер алдында ешқандай онлайн оқу тәжірибесі болмағандығын атады. Тек бір оқулық немесе онлайн тест арқылы студенттердің білім алудағы әр түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыруы мүмкін емес. Барлығына бірдей қашықтықтан оқыту басталған сәтте сілтеме арқылы жіберілген тест, тәжірибелік тапсырмалардың баламаларын қолданудың ешқайсысы студенттердің оқу әлеуетін толық көлемде пайдаланылмағанын көрсетті [3].

2 Материалдар мен әдістер

«Педагогика» және «Білім беру менеджменті» пәндерін оқытуда сәуір айынан қолданыла бастаған аралас оқыту технологиясы «Sloan Consortium» күндізгі оқытудың онлайн оқытумен интеграциясын білдіреді. Қытайлық ғалымдар Тянь Йен мен Хиамо Ли аралас оқытудың үш ерекшелігін атап өткен: біріншіден, акцент оқытушыдан студентке ауыстырылды;

екіншіден, аралас оқыту студенттер арасындағы өзара іс-қимылды, оқытушылар мен студенттер арасындағы қарым-қатынасты, студенттер мен мазмұн арасындағы өзара іс-қимылды, сондай-ақ студенттер мен сыртқы ресурстар арасындағы өзара іс-қимылды күшейтеді; үшіншіден, жиынтық бағалау мен формативті бағалауды үйлестірудің бағалау механизмі қолданылады [1]. Аралас оқыту моделін алғаш рет Кэ-Канг Хэ ұсынды. Ол аралас оқыту моделіне іштей оқу (семинар, сабақ, дәріс) мен онлайн оқытуды ұштастырды. Оқытушы оқу процесінде студенттерді басқару, ағарту және мониторингілеуде, сондай-ақ студенттердің бастамашылдығы мен шығармашылығында мұғалімнің жетекші рөлін толық алуын көздеді. Ал Қазақстанға 2015 жылдан бастап аралас оқыту моделі түрлі эволюцияға ұшырағаннан соң тарала бастады. Аралас оқыту моделінің эволюциясына мобильді технологияларды қолдану енгізілді. «Күндізгі оқытуды онлайн оқытумен интеграциялау» тұжырымдамасы ресми түрде «мобильді байланыс жабдықтарына негізделген оқу ортасына, онлайн оқыту ортасына және күндізгі оқыту ортасына» өзгерді [2].

3 Нәтижелер

Аралас оқыту моделінің инновациялық түрі бейне-есту-ауызша курс структурасының төрт элементін пайдалану арқылы әзірленді.

«Педагогика» және «Білім беру менеджменті» курстарында аралас технологияларды қолданудың мақсаты: студенттерде білім беру үрдісін басқарудың қолданбалы қабілетін дамыту, тұлға аралық қарым-қатынас пен ақпараттылықты арттыру және сонымен қатар өз бетінше оқу қабілетін дамыту мен курс бойынша білімдерін жан-жақты салаларда қолдануын жетілдіру.

Бұл оқыту моделінің мақсаты «мобильді терминалды оқыту + веб-автономды оқыту + аударылған сынып + күндізгі оқыту» комбинациясы арқылы қол жеткізілуі тиіс. Оқыту мазмұны осы тармақтарды қамтиды. Оқыту сыналушылардың әр түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін, оқулықтар тақырыптарына қатысты кейбір бейне және аудиоматериалдар олардың өз бетінше ізденіс ресурстарына және тапсырмаларды орындуға арналған көмекші құралдар ретінде енгізілді.

Мобильді терминал арқылы оқыту мен интернет арқылы автономды оқытудың блоксызбасы:

Мұғалім – оқу міндетін қою – прогрессті бақылау – сұрақтарға онлайн жауап беру – есептерді жинау – білім тобымен сұрақтарды талдау;

Студент – кестені оқу – өзін-өзі бағалау туралы есептерді толтыру – мобильді құралдар арқылы тесттен өту – топпен өз нәтижесін талдау.

Әр аптаның басында автономды оқыту үшін оқу тапсырмаларын lms.kspi.kz сайтына білім беру топтарының бөлімдеріне жеке жүктедім. Сыналушыларға апта бойы бір семинар тақырыбын аяқтау ұсынылды. Семинарларда әдетте бір тақырыпта үш сұрақтан кем емес талқыланатын мәселелер болды. Студенттер бұл тапсырма аяқталғаннан кейін 100 балл алатын болды, егер тапсырма кестеге сәйкес орындалмаса немесе толық аяқталмаса 50 баллға дейін шегеріледі. **Екінші** блокта – интернет негізінде автономды оқыту. Сыналушыларға бір апта бойы бір сабақты аяқтау ұсынылды. Онда он оқу тапсырмасы болды. Студенттер тапсырманы аяқтағаннан кейін 100 балл алады және тапсырма кестеге сәйкес орындалмаса немесе толық аяқталмаса 25 балл шегеріледі. Мұғалім оқу үдерісін кестеге сәйкес бақылап, өзін-өзі бағалау туралы есептерді жинап, оқытудың дамуын бақылап, онлайн түрде сұрақтарға жауап беріп отырады. Мұғалім жалпы тақырыптық терминологиялық түсініктер бойынша проблемалар, тапсырмаларды толтырудың құрылымы сияқты кейбір жалпы ерекшеліктерді бөлген сұрақтарды түсіндіреді.

Сыналушылар өздерінің оқу тапсырмаларын кестеге сәйкес орындап, өзін-өзі бағалау туралы есептерді толтырды. Өз есептерінде студенттер талдау, саралау және бағалау қабілетін, мобильді терминалды оқыту жаттығуларын орындау жиілігін және интернетте автономды оқытуды, олар тап болған қиындықтарды және т.б. қамтыды.

Кесте 1 – Аударылған сынып блок-сызба (КЕСТЕГЕ СІЛТЕМЕ ЖАСАЛМАҒАН)

Оқытушы		Студент
Өз бетінше оқуға арналған қосымша материалдарды / әзірленген сұрақтарды ұсыныңыз	Сабаққа дейін	Сабақ алдында өз бетімен үйреніңіз; рөлдік ойындарды талқылаңыз
Топпен сұрақтарды нақтылап алыңыз; оқу аптасының жаңа стандартты және еркін талдау жаттығулары бойынша дәрісте қосымша ақпараттандырыңыз; пәндер бойынша бейнежазбаларды түсіндіріңіз	Сыныпта	Оқудың жаңа стандартын тыңдаңыз; мазмұнды имитациялаңыз; рөлдерді ойнаңыз; сұрақтарға жауап беріңіз; бейнебаяндарды талдаңыз
Ауызша жұмысты белгілеңіз; сыналушылардың ауызша жұмысына түсініктеме жазыңыз; сұрақтарға жауап беріңіз	Сабақтан кейін	Есеп жазу және группаластарының есептерін қайта қарау; топтық пікірталастар өткізу; таныстырылымға өзінің ауызша жұмысын түсіру

Материалдардың күрделілік дәрежесі сыналушылардың түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін әр түрлі болуы шарт екендігі тәжірибе жүргізу барысында анықталды. Сонымен қатар, оқу тапсырмаларын орндаудың жаңа стандартының моделі түзетіліп, өз бетінше білім алушы студенттерге жете түсіндірілді.

Төменде «Білім беру менеджменті» курсының нақты рәсімдері берілген.

I. Сабақ алдында

Мұғалім сыналушыларға видеожазбалар, әзірленген сұрақтар сияқты қосымша материалдарды ұсынады және өз бетінше оқуға тапсырма берді. Мысалы, бейнероликтердің бірі Данила Корневтің TedX бағдарламасындағы функционалды сауатсыздық жайлы ойлары болды. Соған байланысты сұрақтар:

а. Данила Корнев өз сөзінде қандай міндеттерге тоқталды? Функционалды сауаттылық міндеттерін қалай орындауға болады?

б. Белгілі бір дағдыларды игеру кезінде қандай қиындықтар туындайды? Оларды қалай шешуге болады?

с. Университетте қалыптасуы тиіс функционалды сауаттылыққа қандай мақсаттарды қоя аласыз? Оларды жазып, тобыңызбен талдаңыз (Бұл мақсаттар шағын немесе үлкен, қысқа немесе ұзақ мерзімді болуы мүмкін).

II. Сыныпта

Мұғалім сыналушылармен бейне сұрақтарды талқылау үшін 20 минут жұмсайды, содан кейін «Білім беру менеджменті» курсының сұрақтарын көтеру үшін 10 минут жұмсайды, мысалы:

а. Оқушылардың функционалдық сауаттылығының дамуының механизмдері;

б. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бақылау, есепке алу және тексеру.

Қалған 20 минут оқытушылық қызметке арналады. Ол келесі түрде өткізіледі: білім беру үрдісін басқарудың жаңа үлгілеріне мән берсек, онда сыналушылардың көзқарастарын кеңейтуге және олардың шетелдік басқару үлгілерімен танысуға баса назар аударылды. Жағдаятты талдауға арналған жаттығуларға келетін болсақ, мәнмәтінге сәйкес болжау, талдау немесе бағалау, суреттерде жасырылған ақпаратты түсіну сияқты жинақтау дағдыларын қалыптастыруға баса назар аударылды. Соңында студенттердің әр топтары 1 минуттық таныстырылымдарын көрсетіліп, ұялы терминалдар арқылы жасалған тест жұмыстарының нәтижелері сараланды. Студенттер автономды оқып үйренгеннен кейін түсініктеме жасайды және сыналушылардың таныстырылымдарына өз сын-пікірлерін жазады.

III бөлім. Сабақтан кейін

Мұғалім ауызша жұмысты тағайындайды, мысалы: «Менің мектебімдегі функционалды сауаттылықтың дамуы» тақырыбында бұрынғы сыныптастарының бірімен сұхбат құру. Содан кейін аяқталған үш саты бойынша қорытынды есебіне сәйкес өздерін бағалау ұсынылады.

Гудиер атап өткендей, аралас технология – бұл дәстүрлі оқытудың онлайн оқытумен үйлесуі ғана емес, сонымен қатар студенттердің «өз ортасында» оқуы мен репетиториясын араластыру. Сонымен қатар, мұғалім сыналушыларға жеке нұсқаулар мен кері байланыс берді, олар компьютерде немесе ұялы терминалда жазылған сөздерге негізделген.

4 Талдау

Аралас технологиялар моделін қолданғанға дейінгі (Кесте 2) Химия 18-31, География 18-11 топтарының орташа балл көрсеткіштері үлгермеуші студенттердің нәтижесін қоспай есептелді. Себебі аталған топтардағы үлгермеуші студенттердің нәтижелері оқу үрдісіне байланысты емес жеке жағдайларға байланысты қанағаттанарлықсыз деңгейде болды.

Кесте 2 – Тәжірибелік жұмысқа дейінгі көрсеткіштер

Курс	Жалпы орташа балл (100 балдық есептен)	Семинар сұрақтарын зерттеу	Талқылау	Таныстыру	Қорытындылау
Білім беру менеджменті	76	67	70	75	62
Педагогика	79	72	68	74	60

Бейнебаянды талдау, онлайн тест, қорытынды объективті өзін-өзі бағалау (Кесте 3) мен корреляция коэффициентінің айырмашылықтары жұмыстың нәтижелі болғандығын айғақтайды. Бірақ студенттердің өзін-өзі бағалауы мен оқытушы жұмысын бағалау арасында айтарлықтай айырмашылықтар кездеседі. Егер аралас оқыту технологиясы моделін қолданғанға дейін студенттердің өзін-өзі бағалау баллдары төмен және оқытушы жұмысының сапасына беретін баллы жоғары болса, сынақ аяқталған соң бұл көрсеткіш кері пропорционалды өзгеріске ұшырады.

Кесте 3 – Тәжірибелік жұмыс көрсеткіштері

Курс	Өзін-өзі бағалау (орташа баллдық көрсеткіш)	Талдау дағдысы	Ақпараттық зерттеу жұмыстарын жүргізу	Мұғалім бағасы	Қорытынды балл
Білім беру менеджменті	+ 4.55	+4.23	+4.12	+4.12	+4.21
Педагогика	+4.52	+4.08	+3.85	4.31	+4.16

Сыналушы топтарда (Кесте 4) «Білім беру менеджменті» курсының орташа баллдық көрсеткіші 76-дан 80 баллға, «Педагогика» курсы бойынша 79-дан 83 баллға дейін көтерілді. Бұл сыналушылардың көпшілігі аралас технологиялар моделі арқылы өз жұмыстарын байыпты зерделегенін көрсетеді. Сондай-ақ зерттеудің алдыңғы нәтижелерін талдай келе сыналушы топтардың бағасы бақылаушы топтарға қарағанда 4.28%-ға кем болғандығын көреміз. Себебі зерттелуші Химия 18-31, География 18-11 топтарының тапсырма мазмұны бақылаушы топтарға қарағанда қиын болды.

Кейінгі зерттеу нәтижелеріне сәйкес орташа баллдық коэффициент 77,5%-дан 81,5%-ға дейін көтерілді. Алайда қолданылған технология моделі орташа баллдық коэффициентті 90%-дан жоғары жеткізе алмады, бұл сыналушылар үшін қиын болды.

Шешілмеген проблемалар мен қабылдау қажет шаралар:

Бұл технологиялық моделдің кейбір кемшіліктері бар. Біріншіден, ауызша тапсырмаларды бағалаудағы валидтіктің әлсіздігі. Группаластарын бағалау толық объективті болуы мүмкін емес және кейбір эмоционалдық факторлар белгілі бір рөл атқара алады. Тапсырмаларды талдау немесе бейне таныстырылым/есеп дайындау сыналушылар арасындағы қарым-қатынас пен ақпараттық зерттеу деңгейіне баға бере алмайды. Екіншіден, үлкен жұмыс жүктемесі. Менің бағалауым бойынша мұғалім 120 студентті жеке тексеруі керек болды, оған қоса ауызша тапсырмалар мен тесттерді дайындауға көп уақыт кетті. Үшіншіден, сыналушылардың бейнебаяндарды көру, жазылған түсініктемелерді жасау, мобильді құралдар арқылы жазбаларды жинау және онлайн автономды оқыту деректерін жинау үдерісі көп уақытты алды. Төртіншіден, сабақ кезеңдерінің саны. Қосымша материалдарды талқылау кейде басқа сабақ кезеңдерінің уақытын алуы мүмкін. Жоғарыда айтылған себептерге байланысты мынадай шараларды қабылдау қажет:

- 1) Әріптестерді бағалау кезінде субъективтілік пен эмоциялық факторларды азайту үшін олардың өзіндік ауызша жұмысының (бейнежазбаның) бағасын қосу керек.
- 2) Мобильді терминалдардағы сұрақтар мен жауаптар, оқу барысын бақылау және онлайн оқыту жазбаларын сұрыптау сияқты сыныптан тыс жұмыс сабақ кезеңінде ескерілуі тиіс.
- 3) Тыңдаушы мен интеграцияланған сынып арасындағы айырмашылық мұғалімнің оқу мазмұнымен икемді жұмыс істей алуы үшін жеңілдетілуі тиіс.

5 Қорытынды

Аралас технологиялық моделінде веб-автономды оқыту онлайн және оффлайн режимінде оқытушы студенттердің прогресс жасау динамикасын назарда ұстауға жағдай туғызды. «Аударылған сынып + дәстүрлі оқыту» тиімділігі семинар сабағына дейін жасалатын жұмыстың дұрыс әрі нақтылы алгоритмі жасадауы арқылы арттырылды. Топ ішілік талқылау, бейне таныстырылымдар жасау сияқты сыналушылардың демалыс іс-әрекеттері олардың бірлескен жұмыс дағдыларын жақсартты. Топ ішінде өз есептерін талқылау сыналушылардың өзінің оқу тәртібі туралы ойлануға және сол арқылы өзінің оқыту стратегияларына тиісті түзетулер енгізуге мәжбүрлейді. Сыналушылардың бейне таныстырылымдарын көріп, әрбір жеке пән бойынша жазылған пікірлер жасай отырып, мұғалім студенттерді олардың қабілетіне сәйкес оқыта алады. Корреляция коэффициенті оқытудағы субъектілердің дербестігі жақсарғанын көрсетеді. Алынған мәліметтер, сондай-ақ бұл оқыту үлгісі сыналушылардың талдау, саралау және бағалау қабілетін жақсартады, бұл студенттердің аралас оқытумен жоғары қанағаттанушылығын растайды.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Xiaomei Liu, Lindong Zhang. The Further Study of the Blended Learning Model of the Video-audio-oral Course-the Combination of Web-based Learning, Flipped Classroom and Face-to-Face Instruction//Science Education Journal. – 2019. – №3.
- 2 Yen J C, Lee C Y. Exploring Problem Solving Patterns and Their Impact on Learning Achievement in A Blended Learning Environment [J]. Computers&Education, 2011 (1): 138-145.
- 3 Cortazzi, M. & Leetch, P. New Standard College real Communication Listening and Speaking. Education Journal, 2009 – 1.

Материал редакцияға түсті: 05.06.2020

АКАНБАЕВ, Б.Н.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МОДЕЛИ СМЕШАННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДИСТАНЦИОННОМ ОБУЧЕНИИ

В данной статье рассмотрены проблемы дистанционного обучения и возможности применения модели смежных технологий. В развитии навыков анализа, обобщения и оценки исследуемых студенческих групп была собрана и проанализирована информация, необходимая для проверки эффективности данной модели обучения. Подводятся коэффициент корреляции баллов Веб-автономного обучения и методы расчета объективных баллов заданий.

Ключевые слова: веб-автономное обучение, переведенный класс, комбинированное обучение.

AKANBAYEV, B.N.

USING THE MIXED TECHNOLOGY MODEL IN DISTANCE LEARNING

This article discusses the problems of distance learning and the possibility of applying the model of related technologies. In developing the skills of analysis, generalization and evaluation of the studied student groups, the information necessary to verify the effectiveness of this learning model was collected and analyzed. The correlation coefficient of Web-based offline learning scores and methods for calculating objective task scores are summarized.

Key words: web-based autonomous learning, flipped classroom, blended learning.

ӘОЖ 801.83

Нышанбаева, Т.Н.

«7М01701 – Қазақ тілі мен әдебиеті»

оқу бағдарламасының 2-курс магистранты,

Абай атындағы ҚҰПУ, Алматы, Қазақстан

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТІҢ 10-СЫНЫБЫНДА АБАЙДЫҢ «СЕГІЗАЯҚ» ӨЛЕҢІН ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Түйін

Сегіз аяқ – Абайдың терең психологияға құрылған күрделі өлеңдерінің бірі. Жалпы білім беретін мектептің 5-сыныбынан 11-сыныбына дейінгі оқу бағдарламасына Абай шығармалары жүйелі түрде енгізілген. Сынып жоғарылаған сайын ақын шығармалары да күрделене түседі. Ақынның «Сегізаяқ» өлеңі жалпы білім беретін мектептің 10-сыныбында берілген. Өлеңдегі «алыстан сермейтін де, жүректі тербейтін де» тіл. Соның мәнін жоғары сыныпқа ұғындыру үшін мақаламызға бірнеше әдісті енгіздік.

Кілт сөздер: *Абай, поэзия, пәнаралық байланыс, ойлау сатылары, грамматика, лексика, методика.*

1 Кіріспе

Абай әлемі алып мұхит тәрізді. Шегі жоқ. Зерттелген сайын жұмбағы күрделене түседі. Ал оның шығармаларын оқыту, ұрпақ жадында жаңғырту – әрбір ұстаздың басты міндеттерінің бірі.

Абай шығармаларын оқытудың озық үлгілерін жасап жүрген бірегей ғалым Қ.Бітібаева. Ол Хәкім өлеңдерін мектепте оқытудың негізгі әдістемесін жасады. Автордың «Мектепте Абайды оқытудың жаңашыл технологиясы» деп аталатын 5-11-сынып мұғалімдеріне арналған әдістемелік құралында ғалым ақын шығармаларын оқытудағы ең басты қағидаларға тоқталады.

«Абай поэзиясын тақырып-тақырыпқа бөлшектемей алып қарасақ, ерекше үш асылды бөліп алар едік», – дейді. Олар:

1. «Алланы сүю», оның «хикметін сезіну», тәңірі үшін «махаббат қыла» сүю, «Алланы жаннан тәтті» сүю.

2. «Әділетті сүю, оны Алланың хикметі деп біл».

3. Ада адамзатты сүю. Оны жай сүю емес, хақ жолы деп сүю, яғни Алла махаббатпен жаратқан Адамды сүю», – дейді.

«Осы үш сүю болады имани гүл,

Иманның асылы үш деп тахқиқ біл.

Ойлан дағы, үшеуін таратып бақ,

Басты байла, жолына малың түгіл», – деген өлең жолдарының өзі осыны көрсетеді.

Ақын поэзиясының алтын арқауы осы үш сүюден тұрады. Осыларды айта отырып ақынның